

Väylävirasto
Trafikledsverket

Väyläviraston julkaisu
29/2023

Valtion väyläverkon investointiohjelma vuosille 2024–2031

Liite 7: Tiivistelmä Investointiohjelman
2024-2031 lausuntoyhteenvedosta

Valtion väyläverkon investointiohjelma vuosille 2024–2031

Liite 7: Tiivistelmä Investointiohjelman 2024-2031
lausuntoyhteenvedosta

Väyläviraston julkaisuja 29/2023

Verkkajulkaisu pdf (www.vayla.fi)

ISSN 2490-0745

ISBN 978-952-405-066-1

Tämän dokumentin sisältö ei ole kaikilta osin saavutettava.

Väylävirasto
PL 33
00521 HELSINKI
puh. 0295 343 000

Esipuhe

Tämä liiteraportti liittyy Valtion väyläverkon investointiohjelmaan vuosille 2024–2031. Tämä on tiivistelmä Investointiohjelman 2024-2031 lausuntoyhteenvedosta, joka on laadittu investointiohjelman lausuntojen käsittelyn yhteydessä.

Helsingissä huhtikuussa 2023

Väylävirasto

Sisältö

1	INVESTOINTIOHJELMAN LAUSUNTOKIERROS 1.2.-28.2.2023 JA SAAPUNUT LAUSUNTOPALAUTE	5
1.1	Lausuntopyyntö	5
1.2	Saapuneet lausunnot.....	5
1.3	Yleinen palaute	5
1.4	Talouskehystä koskeva palaute	6
1.5	Rataverkkoa koskeva palaute	7
1.6	Maantieverkkoa koskeva palaute	7
1.7	Vesiväyläverkkoa koskeva palaute	8
1.8	Vaikutusten arviointia koskeva palaute.....	8
1.9	Valmisteluprosessin kehittämiseen liittyvä palaute.....	9
1.10	Miten lausuntopalaute vaikuttaa investointiohjelmaan.....	9

1 Investointiohjelman lausuntokierros 1.2.-28.2.2023 ja saapunut lausuntopalaute

1.1 Lausuntopyyntö

Väylävirasto pyysi lausuntoja koskien vuosien 2024-2031 investointiohjelmaa ja sen vaikutusten arviointia. Lausuntoaika oli 1.2.2023-28.2.2023. Julkinen kaikille avoin lausuntopyyntö lähetettiin Väyläviraston sidosryhmille, minkä lisäksi lausuntopyynnöstä tiedotettiin Väyläviraston eri viestintäkanavissa.

Väylävirasto pyysi näkemyksiä 2024-2031 investointiohjelmaan seuraavilla kysymyksillä:

1. Onko mielestänne investointiohjelmassa kokonaisuutena onnistuttu vastaamaan sille asetettuihin tavoitteisiin ja muuttuneeseen toimintaympäristöön?
2. Ovatko investointiohjelman perustelut vaikutusten kautta tasapuoliset ja selkeät?
3. Miten muuttaisitte investointiohjelmaa Liikenne 12 mukaisen liikennemuotokohtaisen talouskehityksen puitteissa ja miten perustelette muutosten paremmat vaikutukset?
4. Miten kehittäisitte investointiohjelman laatimisen prosessia, sen päivittämistä ja seurantaa?
5. Minkä investointiohjelman ulkopuolisten kohteiden suunnittelua tulisi vaikuttavuuden perusteella edistää lähivuosina investointiohjelman tulevia päivityskierroksia varten?
6. Miten muuten haluatte kommentoida investointiohjelmaa?

1.2 Saapuneet lausunnot

Väylävirasto sai investointiohjelman luonnoksesta 2024-2031 yhteensä 277 lausuntoa. 277 lausunnosta 157 saatiin kunnilta, 4 kuntayhtymiltä, 21 yrityksiltä ja 56 yhdistyksiltä/yhteisöiltä. Osa kuntien lausunnoista oli yhteislausuntoja. Myös Kuntaliitto jätti lausunnon, johon yhtyivät useat kunnat. Näiden lisäksi lausunnon jätti myös Liikenne- ja viestintävirasto sekä muutamat yksityishenkilöt.

Monissa lausunnoissa ei vastattu suoraan lausuntopyynnön kysymyksiin ja osassa muutosehdotukset jätettiin perustelematta. Kaikki saapuneet lausunnot on käyty lävitse investointiohjelmaa viimeisteltäessä.

1.3 Yleinen palaute

Investointiohjelman luonnokseen ollaan lausunnoissa pääosin tyytyväisiä ja se koetaan tärkeäksi välineeksi liikennejärjestelmän pitkäjänteiselle kehittämiselle. Pääosa lausunnonantajista katsoo, että investointiohjelman luonnoksessa on kuvattu ymmärrettävästi ohjelman valmistelun perustuminen Liikenne12 -suunnitelmaan ja sen kriteereihin, Liikenne 12 -suunnitelman suunnittelukauden talouskehitykseen, koko ohjelmakokonaisuuden ja yksittäisten hankkeiden vaikuttavuusarviointeihin

sekä hankkeiden kiireellisyysjärjestykseen. Merkittävä osa lausunnonantajista pitää valmisteluperiaatteita ja perusteluita hyvin kuvattuina.

Suurin osa lausunnonantajista näkee, että ohjelmalla on onnistuttu vastaamaan Liikenne 12 -tavoitteisiin. Kritiikkiä kohdistuu eritoten Liikenne 12 -suunnitelman rahoitusraamin niukkuuteen suhteessa tavoitteisiin. Liikenne 12 -suunnitelma käsittelee laajasti eri keinovalikoimia, investointiohjelma rajautuu infrastruktuurin kehittämiseen ja parantamiseen.

Investointiohjelman luonnoksessa on todettu, että kehittämishankkeisiin suunnattavasta rahoituksesta osa on varattu jo päätetyille hankkeille. Lausunnoissa toivotaan, että nämä hankkeet nimettäisiin selvyuden vuoksi myös investointiohjelmassa. Investointiohjelman liiteraportissa 6 on esitetty käynnissä olevat ja käynnistyvät isot hankkeet.

Lausunnoissa pyritään kiirehtimään useiden 1B-hankekorin hankkeiden osalta. Hankekorin 1A hankkeiden suunnitelmavalmius on riittävä päätöksentekoa varten tai ne ovat muutoin kiireellisiä ja näin ollen korin 1A hankkeet on mahdollista toteuttaa ohjelmajakson alkupuolella. Hankekorin 1B hankkeet edellyttävät pääosin vielä jatkosuunnittelua ennen hankkeiden toteuttamista ja ne on mahdollista toteuttaa vasta ohjelmajakson loppupuolella.

Lausunnon antajista riippuen lausunnoissa nousee esille hankkeiden epätasainen jakautuminen maantieteellisesti sekä kasvukesuksien ja maaseudun välillä. Toisaalta lausunnoissa tuodaan myös esille, että hankkeita pitäisi kohdentaa voimakkaammin sinne missä vaikutukset ovat merkittävimpiä, mikä ohjaisi hankkeita pitkälti kasvukesuksiin. Muutamat lausuvat, että investointien kohdistaminen vilkaille seuduille kasvattaa alueiden eriarvoisuutta entisestään. Lausunnoissa myös painottui elinkeinoelämän ja teollisuuden tarpeiden huomioiminen erityisesti alemmalla verkolla.

Huoltovarmuus korostui laajasti teemana lausunnoissa. Muuttunut geopoliittinen tilanne aiheuttaa huolta riittävästä varautumisesta huoltovarmuuden kannalta ja lausunnoissa perustellaan runsaasti hanketoiveita huoltovarmuuden takaamisella.

Lausunnoissa esitetään paljon myös muita suunnitelmia ja kunnossapitoa koskevaa palautetta. Tunnistettu palaute on kerätty yhteen ja toimitettu eteenpäin vastaaville tahoille.

1.4 Talouskehystä koskeva palaute

Merkittävä osa lausunnonantajista pitää investointiohjelman valmisteluperiaatteita hyvin kuvattuina eikä investointiohjelman talouskehykseen ja sen kuvaamisen muotoihin ei juurikaan ole lausunnoissa otettu kantaa. Rahoitusta koskevat lausunnot viittaavat lähinnä yleisellä tasolla Liikenne 12 -suunnitelman rahoitustasoon ja periaatteisiin sekä talousarviopäätöksiin perustuvan käytettävissä olevan rahoituksen tasoon, jota on kuvattu investointiohjelman seurantaluvussa.

1.5 Rataverkkoa koskeva palaute

Yleisesti investointiohjelman sisältämiä ratakankkeita pidetään lausunnoissa tarpeellisina, tarkoituksenmukaisina ja perusteltuina. Joitain eriäviä näkemyksiä hankkeiden tarpeellisuudesta on, mutta useimmat lausunnot kuitenkin puoltavat näitä hankkeita.

Lausunnoissa tuodaan esille paljon toiveita uusista hankkeista, jotka tulisi sisällyttää ohjelmaan. Siihen ei oteta kantaa, minkä hankkeiden sijasta nämä hankkeet toteutettaisiin. Ehdotuksia kohdistuu eri puolelle Suomea ja rataverkon eri osille, niin pääväylille kuin muulle rataverkolle, ja esityksiä uusista ratayhteyksistä on myös useita. Useissa lausunnoissa on kritiikkiä siitä, ettei investointiohjelmassa huomioida riittävästi muuttunutta toimintaympäristöä tai muuttuneita kuljetusvirtoja.

Se, että Liikenne12-suunnitelma käsittelee investointiohjelmasta erillään hankeyhtiöiden suunnittelemaa yhteysvälejä ja Digirata-hanketta, ei ole lausuntojen mukaan selkeää. Osa lausunnonantajista on sitä mieltä, että näitä tulisi käsitellä osana investointiohjelmaa.

Joissain lausunnoissa nousee esille käynnissä olevien kehittämishankkeiden lisärahoitustarpeet. Näitä lisärahoitustarpeita ei käsitellä investointiohjelmassa.

Peruskorjauksista nousee lausunnoissa esille eriäviä näkemyksiä. Toisaalta esitetään, ettei ohjelmassa tulisi olla mukana peruskorjauksia ja toisaalta korjauksia toivotaan hanke-ehdotuksissa lisää.

1.6 Maantieverkkoa koskeva palaute

Yleisesti ottaen investointiohjelman sisältämiä hankkeita pidetään lausunnoissa tarpeellisina. Lausunnoissa tuodaan esille paljon tiehankkeita, jotka tulisi sisällyttää ohjelmaan. Elinkeinoelämän toimijat nostavat useassa lausunnossa esiin koko tienverkko merkityksen elinkeinoelämän kannalta ja toivovat näin ollen suurempia investointeja tieverkkoon.

TEN-T ydinverkon tavoitetason saavuttamisesta ollaan erityisen huolissaan Pohjois-Suomessa. Alueellisen tasa-arvon kannalta myös päätieverkon kehittämisen osalta ollaan kriittisiä Pohjois- ja Itä-Suomessa. Pääväyläverkkoa toivotaan saatettavan asetuksen mukaiselle tasolle.

Useassa lausunnossa tuotiin esiin huoli hiljaisen tieverkon kunnosta perusväylänpidonrahoituksen niukkuudesta ja korjausvelan kasvusta. Alemman tieverkon osalta tuodaan esiin alueellisen tasa-arvon näkökulma. Myös yksityisteiden merkityksestä ja rahoitustarpeesta on lausunnoissa mainintoja.

Edelliseen investointiohjelmaan sisältyneiden neljän tiehankkeen pudottaminen herätti odotetun voimakasta kritiikkiä ko. alueilla. Kustannustason nousun, käynnissä olevien hankkeiden rahoituspäätösten tarkistamisen, uusien hankkeiden toteutuspäätösten ja suunnittelussa olevien hankkeiden kustannusten nousun johdosta investointiohjelmassa 2023-2030 esitettyjen maantieverkon kehittämishankkeiden kokonaiskustannukset ovat nousseet noin 200 M€ yli tieverkon kehittämisen

talouskehityksen. Tämän seurauksena investointiohjelmassa ei esitetä uusia maantieverkon kehittämishankkeita ja ohjelman ulkopuolelle on jäänyt neljä aikaisemmin esitettyä kehittämishanketta. Investointiohjelmasta karsittavaksi esitettyjen tiehankkeiden kustannukset ovat kasvaneet tiesuunnittelussa merkittävästi tai hankkeen laajuus on muuttunut. Osa näistä hankkeista edellyttää myös hankearvioinnin laatimista riittävän vaikutustiedon tuottamiseksi.

Maantieverkon kehittämishankkeiden eikä perusväylänpidon parantamishankkeiden osalta ole tehty lisäyksiä lausuntoversioon nähden.

1.7 Vesiväyläverkkoa koskeva palaute

Suurin osa lausunnoista ei sisällä kannanottoja vesiväyliä koskien. Investointiohjelmassa sisältyviä vesiväylähankkeita pidetään perusteltuina. Lausunnot nostavat esille nyt karsittuja hankkeita, joita investointiohjelmassa pitäisi sisällyttää. Lausunnoissa on myös kiirehditty joidenkin hankkeiden toteutusta.

Huoltovarmuuden merkitys ja sen painottaminen selkeämmin nostettiin esille lausunnoissa. Muutamissa lausunnoissa oli nostettu esille tarve jäänmurtotoiminnan turvaamisesta sekä satamien ja satamalogistiikan kehittämiseen.

1.8 Vaikutusten arviointia koskeva palaute

Palautteessa kiinnitetään huomio erityisesti vaikutusten arvioinnin menetelmiin sekä toivotaan vaikutusten arvioinnin ja hankevalintojen yhteyden selventämistä. Osa lausunnonantajista toivoo, että investointiohjelma laadittaisiin selkeästi hyötykustannuslaskentojen perusteella, osa taas toivoo koko maan liikennejärjestelmäkokonaisuuden parempaa huomioimista ja kyseenalaistetaan yksittäisten hankkeiden hankearviointitiedon käyttökelpoisuus ohjelmakokonaisuuden arvioinnissa. Lausunnoissa kiinnitetään huomio myös väylähankkeiden yhdyskuntarakenne-, joukkoliikenne-, pyöräliikenne- ja terveysvaikutuksiin sekä rakentamisen aikaisiin ilmastopäästöihin ja toivotaan näiden osalta vaikutusten arvioinnin menetelmien kehittämistä. Lukuisissa lausunnoissa toivotaan alueiden kehitysedellytysten, aluetalouden vaikutusten sekä suunnitteilla olevien suurinvestointien syvällisempää vaikutusten arviointia ja huomioimista investointiohjelmassa. Palautteessa toivotaan myös ohjelman ulkopuolelle jääneiden hankkeiden vaikutusten arvioinnin esittämistä.

Investointiohjelmaa muodostettaessa on tehty jatkuvaa vaikutusten arviointia, jolloin arvioinnissa tuotettava tieto tukee hankkeiden priorisointia ja sen läpinäkyvyyttä. Investointiohjelman vaikutukset on arvioitu hanketasolla, väylämuodoittain ja koko investointiohjelman tasolla. Monipuolinen ja laaja vaikutusten arviointi tuo esille investointiohjelman merkittävät vaikutukset arvioiden samanaikaisesti Liikenne 12 -suunnitelman tavoitteiden toteutumista.

1.9 Valmisteluprosessin kehittämiseen liittyvä palaute

Yleisesti ottaen suurin osa lausunnonantajista pitää valmisteluprosessia onnistuneena. Investointiohjelman ja sen valmisteluprosessin nähtiin kehittyneen aiempaa paremmaksi. Merkittävä osa lausunnonantajista kokee, että sekä valtiolla että sidosryhmillä on yhtenäinen ymmärrys väyläverkon kunnostus- ja kehittämistarpeista. Väyläviraston koetaan saavan riittävästi ja oikea-aikaista tietoa tarpeista.

Osa lausunnonantajista pitää tärkeänä, että valmisteluprosessia selkiytettäisiin ja läpinäkyvyyttä lisättäisiin koko prosessiin jo ennen lausuntomahdollisuutta. Erityisesti pienempien kuntien lausunnoissa nousee esille toive aiempaa aktiivisemmasta osallistamisesta. Investointiohjelman valmistelun käynnistyksen yhteydessä järjestetään neljä kaikille avointa alueellista keskusteluseminaaria.

1.10 Miten lausuntopalaute vaikuttaa investointiohjelmaan

Väylävirasto on paneutunut saatuihin lausuntoihin huolella. Investointiohjelman raporttiluonnos on tarkistettu lausuntokierroksen jälkeen, arvioitu uudelleen ja varmistettu, että ohjelmaan sisällytetyt hankkeet ovat ensisijaisia. Saatua lausuntopalautetta hyödynnetään myös seuraavaan investointiohjelman valmistelussa.

Väylävirasto
Trafikledsverket

ISSN 2490-0745
ISBN 978-952-405-066-1
www.vayla.fi